

Beata Zamorska

Collegium Da Vinci, Wydział Nauk Społecznych

Przemysław Gąsiorek

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,

Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu

**Sprawozdanie z Piątego Międzynarodowego
Kongresu ISCAR “Taking a 360° view of the
landscape of cultural-historical activity
research: The state of our scholarship
in practice”**

Kontakt:	Beata Zamorska beata.zamorska@cdiv.pl
Jak cytować:	Zamorska, B., Gąsiorek, P. (2017). Sprawozdanie z Piątego Międzynarodowego Kongresu ISCAR "Taking a 360° view of the landscape of cultural-historical activity research: The state of our scholarship in practice". <i>Forum Oświatowe</i> , 30(2), 135–139. Pobrano z: http://forumoswiatowe.pl/index.php/czasopismo/article/view/568
How to cite:	Zamorska, B., Gąsiorek, P. (2017). Sprawozdanie z Piątego Międzynarodowego Kongresu ISCAR "Taking a 360° view of the landscape of cultural-historical activity research: The state of our scholarship in practice". <i>Forum Oświatowe</i> , 30(2), 135–139. Retrieved from http://forumoswiatowe.pl/index.php/czasopismo/article/view/568

Organizatorzy: International Society for Cultural and Activity Research (ISCAR) i Université Laval, Kanada.

Od 28 sierpnia do 1 września 2017 roku w Quebecu w Kanadzie odbył się międzynarodowy kongres, organizowany przez International Society for Cultural and Activity Research (ISCAR), oraz Université Laval. ISCAR jest stowarzyszeniem naukowym, którego celem jest promocja i rozwój multidyscyplinarnych badań teoretycznych i empirycznych nad społecznymi, kulturowymi i historycznymi wymiarami działalności człowieka. Zadaniem, które sobie stawia, jest również promowanie wymiany informacji między naukowcami i tworzenie płaszczyzn do współpracy badawczej dla swoich członków. ISCAR opiera się przede wszystkim na założeniach teoretycznych, sformułowanych w ramach podejścia kulturowo-historycznego: L. S. Wygotskiego, A. N. Leontiewa, A. R. Łurii, których dziedzictwo przybrało wiele form w pracach teoretyków, badaczy i praktyków. Kongres odbywa się co trzy lata i stanowi przestrzeń spotkań, wymiany myśli i doświadczeń dla tych, którzy czerpią z tradycji kulturowo-historycznej i badań nad działalnością. Dotychczasowe kongresy odbywały się w Sewilli (2005), San Diego (2008), Rzymie (2011) i Sydney (2014).

Obrady tegorocznego Kongresu toczyły się pod hasłem: „Panoramyczne spojrzenie na badania w CHAT: nasze osiągnięcia naukowe w praktyce” (*Taking a 360° view of the landscape of cultural-historical activity research: The state of our scholarship in practice*).

Formuła Kongresu stwarzała możliwość wymiany doświadczeń, związanych z badaniami jakościowymi i ich nowymi trendami w kulturowo-historycznej teorii działalności w kontekście nowatorskich rozwiązań praktycznych oraz założeń konceptualnych. Te trzy, przenikające się wzajemnie obszary: założenia, praktyka oraz metody badań (Foundation, Practices and Methods), wyznaczały porządek prac ponad 500 aktywnie zaangażowanych w obrady członków ISCAR z Australii, Azji, Ameryki Północnej, Południowej i Środkowej, Afryki i Europy. Polskę reprezentowali: Beata Zamorska z Collegium Da Vinci w Poznaniu i Przemysław Gąsiorek z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Poszczególne dni Kongresu poświęcone były kolejno problematyce jednemu z trzech obszarów (*Foundations, Practi-*

ces, Methods). Prace miały formę: sesji plenarnych, sympozjów, sekcji tematycznych, grup roboczych, sesji referatowych, otwartych dyskusji na wspólne tematy oraz sesji plakatowych.

Jak zaznaczył w przemówieniu podczas ceremonii otwarcia Prezydent ISCAR, Malcolm Reed, ISCAR jako organizacja przechodzi zmiany. Było to widoczne zarówno w formule organizacyjnej Kongresu, jak i przesunięciu akcentów w podejmowanych tematach i dyskutowanych wątkach badawczych, zarówno teoretycznych, jak i zanurzonych w praktyce edukacyjnej oraz powiązanych z doświadczanymi problemami społecznymi, ekonomicznymi i politycznymi.

Trend tych zmian wyraźnie został zaznaczony w trzech plenarnych sesjach, w których główni mówcy: David Bakhurst, Kris Gutierrez i Yrjö Engeström zarysowali nowe odczytania fundamentalnych założeń kulturowo-historycznej teorii działalności oraz kierunków badawczych. Bakhurst w wystąpieniu o prowokacyjnym tytule: *Punki versus zombi: Evald Ilyenkov i walka o rosyjską filozofię (Punks versus zombies: Evald Ilyenkov and the battle for Soviet philosophy)* przypomniał oryginalność tez E. Ilyenkova i jego współpracowników, które były rewolucyjne nie tylko w latach pięćdziesiątych, gdy zostały ogłoszone. Ponownie odczytane, są również dzisiaj źródłem inspiracji i świeżego spojrzenia na problemy edukacyjne i społeczne. Gutierrez oraz Engeström pokazali potencjał, jaki wnoszą badania interwencyjne, prowadzone w kulturowo-historycznej teorii działalności oraz teorii ekspansywnego uczenia się, w „gorące” problemy społeczne. Zaangażowanie badaczy w ruchy społeczne na rzecz ludzi, znajdujących się w bardzo trudnych sytuacjach życiowych: eksmisji, bezrobocia, ubóstwa, doświadczających różnego rodzaju przemocy, umożliwiła ponowną identyfikację i interpretację problemów oraz wypracowywanie nowych, nieobecnych dotąd rozwiązań.

Wśród głównych tematów, podejmowanych w obszarze *Fundations*, były podstawowe koncepcje teorii kulturowo-historycznej: strefa najbliższego rozwoju, sprawczość (*agency*), genetyczny model działalności uczenia się Dawidowa, *perezhivanie* oraz pojęcia *abstraktu* i *konkretu*. Koncepcje te były przywoływane w prezentowanych badaniach, jak i w dyskusjach nad nowymi odczytaniem tekstów źródłowych Wygotskiego, Dawidowa, Leontiewa. Jednym z dyskutowanych terminów było *perezhivanie*, które jako narzędzie konceptualne i analityczne, często w tłumaczeniach gubi zawartą w nim złożoność, a przy tym tkwiący w nim potencjał eksplanacyjny.

Znaczna część obrad (zarówno formalnych, jak i kuluarowych) związana była z dyskusją nad ogromnymi możliwościami aplikacyjnymi, jakie wnoszą te koncepcje w szeroko rozumianą praktykę edukacyjną. Jednym z przykładów były spotkania pod kierunkiem Eleny Kravtsovej (wnuczki L. S. Wygotskiego), poświęcone uczeniu się w strefie najbliższego rozwoju (SNR). Podczas trzykrotnych spotkań dyskutowana była, między innymi, problematyka kreowania środowiska rozwoju: *pra-my* (*pra-We*) w relacji z dzieckiem, kolektywnie współdzielonej działalności (*collective distributed activity* – pojęcie rozwijane także przez Y. Engeströma), pracy w ramach *pair-pedagogy*, gdy dorośli (nauczyciele) mogą współpracować ze sobą i dzieckiem, zajmując różne pozycje. Dużym walorem tych spotkań była możliwość naświetlenia

problemu SNR z perspektywy najnowszych badań, przeprowadzanych w różnych środowiskach i kulturach. Zainicjowane w dyskusjach wątki, rozwijane były w późniejszych wystąpieniach i pracach zespołowych (np. M. Fleeer, J. Vadeboncouer – problem pozycjonowania podmiotu).

Szczególnym zainteresowaniem uczestników cieszyły się sympozja i spotkania, związane z koncepcją uczenia się Dawidowa i aktualnością jego propozycji dla dzisiejszej edukacji. Ciekawość budziły także wyniki prac szwedzkiego zespołu badaczy, kierowanego przez Inger Eriksson, którzy podejmują problematykę transformatywnego podmiotu (*transformative agency*) i rozwijają nowe formy współpracy naukowców, administracji oświatowej i nauczycieli.

W obszarze *Practices* podejmowane były tematy, związane z uczeniem się i rozwojem w różnego typu zaangażowaniach w społecznościach lokalnych, organizacjach, przestrzeniach internetowych, w społeczeństwach o bardzo dużym zróżnicowaniu kulturowym (*superdiverse community*). Dyskutowane były założenia i sposoby realizacji badań interwencyjnych, dotyczących wykluczenia społecznego, politycznego i ekonomicznego. W jednej z grup roboczych B. Zamorska i P. Gąsiorek przedstawili projekt, realizowany z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym, i poddali pod dyskusję możliwości, jakie wnosi praca węzłowa.

Prace w trzecim obszarze, *Methods*, wyznaczały pytania, wynikające z bardzo szerokiego spektrum aplikacji badań interwencyjnych w CHAT. Z jednej strony, badacze wychodzą poza uniwersytety i laboratoria w nowe obszary, podejmują nowe problemy badawcze, wynikające z dynamicznej zmiany społeczno-politycznej i angażują się w nowe formy współpracy z uczestnikami badań. Z drugiej strony, transformacji ulega również *kultura naukowa*. W toku dyskusji nad prezentowanymi problemami metodologicznymi podnoszone były kwestie: zbierania danych i ich analizy w nowych warunkach (np. wybór jednostki analizy, dane w procesie upośredniczania badania systemu działalności), konieczności rekonceptualizacji badanych praktyk jako działalności (serii działalności), w których konkurują obiekty działalności i role. Wiele miejsca poświęcono przyszłości badań w perspektywie interwencyjnej, rozwojowej i transformatywnej. Pytano o sposoby czerpania z teorii kulturowo-historycznej oraz wykorzystanie jej w znacznie głębszym i szerszym rozpoznawaniu uczenia się w nowych warunkach i za pomocą nowych metod.

Jedno z wieczornych spotkań w trakcie Kongresu (*Special Tribute*) poświęcone było przypomnieniu postaci, które były współinicjatorami ISCAR, a ich prace miały ogromne znaczenie dla rozwoju CHAT. Wspominano tych, którzy odeszli od ostatniego Kongresu w Sydney: Jerome'a Brunera, Vladimira Zinchenkę oraz Rolanda Tharpa.

Podobnie jak podczas poprzednich kongresów, odbyły się spotkania regionalne członków ISCAR. Polska jest w Grupie Krajów Skandynawskich i Bałtyckich, nową koordynatorką tej Grupy Regionalnej została May Britt Postholm z Norwegian University of Science and Technology. Obecnie trwają prace, związane z utworzeniem sieci współpracy regionalnej ISCAR. Osoby zainteresowane informacjami o działal-

ności ISCAR, proszone są o zgłoszenie do Beaty Zamorskiej, koordynatorki ze strony polskiej beata.zamorska@cdv.pl.

W Collegium Da Vinci w Poznaniu, 1–2 marca 2018 r., planowane jest seminarium metodologiczne, prowadzone przez prof. Inger Eriksson, oraz konferencja dla środowiska edukacyjnego z udziałem szwedzkiej badaczki.

An Activity Theory Group, ISCAR Nordic and Baltic countries: <https://www.activitytheorygroup.no/iscar-nordic-baltic>

